

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ,
МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ**

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**Робоча програма
навчальної дисципліни
"ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ
СУБ'ЄКТІВ РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ"
для студентів спеціальності 8.03050901 "Облік і аудит"
денної форми навчання**

Харків. Вид. ХНЕУ, 2013

Затверджено на засіданні кафедри бухгалтерського обліку.
Протокол № 5 від 13.11.2012 р.

Укладачі: Маляревський Ю. Д.
Часовнікова Ю. С.

P58 Робоча програма навчальної дисципліни "Організація обліку діяльності суб'єктів різних форм власності" для студентів спеціальності 8.03050901 "Облік і аудит" денної форми навчання / укл. Ю. Д. Маляревський, Ю. С. Часовнікова. – Х. : Вид. ХНЕУ, 2013. – 44 с. (Укр. мов.)

Подано тематичний план навчальної дисципліни та її зміст за модулями й темами. Наведено плани лекцій, практичних і семінарських занять, самостійної роботи студентів, методики активізації процесу навчання, контрольні питання для самодіагностики та критерії оцінювання знань студентів.

Рекомендовано для студентів спеціальності 8.03050901 "Облік і аудит".

Вступ

Діяльність підприємств різних галузей у сучасних умовах, прискорення змін та ускладнення зовнішнього середовища, зростання рівня конкуренції зумовлюють переважне значення подальшого вдосконалення як системи управління підприємством в цілому, так і окремої підсистеми обліку. Бухгалтерський облік є важливою частиною економічної науки, яка забезпечує необхідні дані для відображення господарської діяльності та контролю її результатів. Він є обов'язковою передумовою успішної діяльності кожного підприємства.

Однією із значних проблем реформування обліку є необхідність визначення порядку організації діяльності та відображення в обліку на підприємствах різних видів економічної діяльності з урахуванням їх особливостей.

Організація обліку діяльності суб'єктів різних форм власності – самостійний розділ, який для бухгалтерів має дуже важливе значення. Недоліки організації викликають недосконалість обліку, неточність та затримання подання й обробку обліково-економічної інформації, призводять до заплутаності обліку, створення умов для зловживань, збільшення витрат на втримання облікового персоналу. Наявність великих розривів між моментом одержання обліково-економічної інформації і моментом її використання перешкоджає підвищенню економічної ефективності діяльності підприємства.

Освітньо-професійною програмою підготовки магістра галузі знань 0305 "Економіка та підприємництво" спеціальності 8.03050901 "Облік і аудит" навчальну дисципліну "Організація обліку діяльності суб'єктів різних форм власності" зараховано до циклу професійної підготовки. Дана навчальна дисципліна є невід'ємною складовою частиною циклу дисциплін, що завершують підготовку студентів за спеціальністю "Облік і аудит".

Мета дисципліни "Організація обліку діяльності суб'єктів різних форм власності" полягає у наданні студентам необхідних теоретичних основ, методичних підходів і практичних навичок щодо організації діяльності суб'єктів підприємницької діяльності різних організаційно-правових форм та форм власності.

Завдання навчальної дисципліни полягають у вивченні організаційних основ побудови діяльності суб'єктів підприємницької діяльності

різних організаційно-правових форм та форм власності, ведення бухгалтерського обліку підприємствами за різними видами діяльності.

Предмет навчальної дисципліни – система бухгалтерського обліку активів, капіталу й зобов'язань на підприємствах різних форм власності та організаційно-правових форм.

Структура навчальної дисципліни наведена в табл. 1.

Таблиця 1

Структура програми навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна: підготовка магістрів	Галузь знань, напрямок підготовки, освітньо- кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
Кількість кредитів відповідних ECTS: 5. У тому числі змістовних модулів: 1. Самостійна робота; ІНДЗ	Шифр і назва галузі знань: 0305 "Економіка та підприємництво"	Вибіркова. Рік підготовки: 1. Семестр: 1
Кількість годин: усього – 252 Модуль 1 – 252.	Шифр і назва спеціальності: 8.03050901 "Облік і аудит"	Лекції (теоретична підготовка): 18 годин. Практичні (семінарські) заняття: 34 години. Консультації: 16 годин. Самостійна робота: 184 години (у т. ч. 50 – індивідуальна робота)
Кількість тижнів викладання навчальної дисципліни – 17. Кількість годин на тиждень – 3	Освітньо- кваліфікаційний рівень: магістр	Вид контролю: іспит

1. Кваліфікаційні вимоги до студентів у галузі організації обліку діяльності суб'єктів різних форм власності

З метою кращого засвоєння навчального матеріалу дисципліни студенти повинні до його початку опанувати знання та навички з фінансового обліку, обліку за видами економічної діяльності, обліку й оподаткування суб'єктів малого підприємництва, звітності підприємств та ін.

У свою чергу, знання з даної дисципліни завершують цикл підготовки магістра з обліку і аудиту. Компетентності, отримані в рамках цієї дисципліни, забезпечать успішне засвоєння таких навчальних дисциплін, як: організація обліку, фінансовий облік з міжнародними стандартами, облік виробництва та управління витратами підприємств і т. д.

Знання цих дисциплін та сформовані навички при їх вивченні дають студентам можливість отримати теоретичні основи діяльності підприємств різних організаційно-правових форм та організації обліку на підприємствах різних форм власності, а також сформулювати вміння та навички практичної діяльності.

У результаті засвоєння навчальної дисципліни студенти повинні:

знати: сутність організації обліку суб'єктів різних форм власності; основні організаційно-правові форми господарювання та види економічної діяльності в Україні; загальні принципи організації облікового процесу на підприємствах різних форм власності та організаційно-правових форм; особливості організації облікового процесу на окремих ділянках обліку та різних типах підприємств; особливості організації обліку посередницької та страхової діяльності, організацію діяльності в рекламному, туристичному, готельно-ресторанному бізнесі, а також неприбуткових організацій;

уміти: використовувати законодавчі та нормативні акти, що регламентують діяльність суб'єктів різних організаційно-правових форм та форм власності; визначати мету і завдання організації обліку на підприємстві залежно від галузі його діяльності та форми господарювання; організувати облік та звітність на підприємствах залежно від виду їх діяльності; планувати розвиток та визначати ефективність облікового процесу;

володіти: категоріальним апаратом організації обліку, звітності та діяльності суб'єктів різних організаційно-правових форм та форм

власності; методикою складання наказу про організацію бухгалтерського обліку та про облікову політику підприємства залежно від форми його господарювання; методикою обліку доходів, витрат та фінансових результатів підприємств страхової, рекламної, туристичної, готельно-ресторанної, видавничої, побутової, посередницької галузі.

Опис компетентностей з навчальної дисципліни за Національною рамкою кваліфікацій наведено в табл. 2.

Таблиця 2

Опис компетентностей

Знання	Уміння	Комунікація	Автономність і відповідальність
Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі організації обліку діяльності суб'єктів різних форм власності			
найбільш передові концептуальні та методологічні знання в галузі організації обліку діяльності суб'єктів різних форм власності	критичний аналіз, оцінка і синтез нових та складних ідей у галузі організації обліку діяльності суб'єктів різних форм власності	критичний аналіз, оцінка і синтез нових та складних ідей у галузі організації обліку діяльності суб'єктів різних форм власності	ініціювання інноваційних комплексних проектів, лідерство та повна автономність під час їх реалізації
	розроблення та реалізація проектів, включаючи власні дослідження, які дають можливість переосмислити наявне та створити нове цілісне знання та/або професійну практику і розв'язання значущих соціальних, наукових, культурних, етичних та інших проблем	організація обліку діяльності суб'єктів різних форм власності	соціальна відповідальність за результати прийняття стратегічних рішень
			здатність саморозвиватися і самовдосконалюватися протягом життя, відповідальність за навчання інших

2. Тематичний план навчальної дисципліни

Тематичний план навчальної дисципліни подано в табл. 3

Таблиця 3

Структура залікового кредиту навчальної дисципліни

Назва теми	Кількість годин, відведених на:				
	Лекції	Практичні (семі- нарські) заняття	Індиві- дуальна робота	Самос- тійна робота	Консу- льтації
1	2	3	4	5	6
Змістовний модуль 1. Основи організації обліку суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання					
Тема 1. Класифікація організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності в Україні	2	2	6	14	-
Тема 2. Організація обліку на підприємствах різних форм власності	2	4	6	16	1
Тема 3. Облікова політика підприємств залежно від виду їх економічної діяльності	2	4	6	16	1
Тема 4. Особливості організації обліку посередницької діяльності	2	4	6	16	2
Тема 5. Організація обліку діяльності в рекламному бізнесі	2	4	6	16	2

1	2	3	4	5	6
Тема 6. Організація обліку діяльності підприємств туристичного бізнесу	2	4	6	16	2
Тема 7. Організація обліку діяльності страхових компаній	2	4	6	16	2
Тема 8. Організація обліку суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу та побутових послуг	2	4	6	16	2
Тема 9. Організація обліку діяльності інших організацій	2	4	2	8	4
Усього годин	18	34	50	134	16

3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами

Змістовний модуль 1. Основи організації обліку суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання

Тема 1. Класифікація організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності в Україні

Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність суб'єктів підприємницької діяльності в Україні. Правові основи функціонування Національного класифікатора "Класифікація організаційно-правових форм господарювання". Структура та основні визначення Національного класифікатора України ДК 002:2004. Правові основи функціонування Державного класифікатора "Класифікація видів економічної діяльності". Структура та основні визначення Державного класифікатора України ДК 009:2010. Правила визначення та зміни основного виду економічної діяльності.

Література : [1 – 17; 44; 45; 47].

Тема 2. Організація обліку на підприємствах різних форм власності

Основи та особливості організації бухгалтерського обліку на підприємствах різних організаційно-правових форм та форм власності. Фактори, що впливають на побудову обліку: форма власності, вид підприємницької діяльності, характер діяльності, розмір підприємства. Користувачі фінансової звітності. Поняття предмета та об'єкта організації бухгалтерського обліку та їх характеристика. Принципи організації бухгалтерського обліку та їх змістовна характеристика. Принципи ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності. Заходи з організації бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм господарювання. Складання наказу про організацію бухгалтерського обліку відповідно до виду діяльності підприємства.

Література : [32; 33; 43; 46; 48].

Тема 3. Облікова політика підприємств залежно від виду їх економічної діяльності

Сутність облікової політики підприємств – суб'єктів різних форм власності. Основні елементи облікової політики підприємств різних організаційно-правових форм та форм власності. Вибір принципів і методів обліку та оцінки статей фінансової звітності. Критерії суттєвості облікової інформації. Поняття облікової оцінки. Перегляд облікової політики і зміни в облікових оцінках. Зміни облікової політики та порядок їх відображення. Порядок складання наказу про облікову політику підприємства відповідно до виду його діяльності.

Література : [28 – 30; 32; 34; 43; 50; 52].

Тема 4. Особливості організації обліку посередницької діяльності

Поняття та особливості здійснення посередницької діяльності. Характеристика та принципи комерційно-посередницької діяльності. Види посередницьких договорів та особливості їх укладання. Види посередників в Україні. Послуги посередницьких організацій, види, зміст та форми реалізації. Документальне оформлення посередницьких операцій. Особливості відображення в обліку доходів та витрат від здійснення посередницьких операцій. Облік здійснення операцій за допомогою посередника.

Література : [1; 10; 13; 37; 42; 44; 45; 50; 51].

Тема 5. Організація обліку діяльності в рекламному бізнесі

Поняття та характеристика рекламної діяльності. Види реклами та вимоги, які до неї висуваються. Організація обліку діяльності рекламного агентства. Порядок здійснення рекламної кампанії підприємством. Документальне оформлення надання рекламних послуг. Облік витрат на виготовлення рекламного продукту. Склад витрат на виробництво рекламного агентства. Відображення доходів від реалізації рекламного продукту. Особливості обліку рекламних послуг у рекламодавця. Облік витрат на рекламу у рекламодавця. Інтернет-реклама. Мерчандайзинг, семплінг, прямий, подієвий, ігровий маркетинг та інші види промо-акцій – організація та особливості здійснення. PR-заходи, як форма здійснення рекламної діяльності.

Література : [8; 14; 37;43; 48; 49].

Тема 6. Організація обліку діяльності підприємств туристичного бізнесу

Поняття та характеристика туристичної діяльності. Основні суб'єкти туристичного ринку. Організація туристичної діяльності. Організаційні форми та види туризму. Ліцензування туристичної діяльності. Особливості туристичних послуг. Організація обліку у туристичного оператора та туристичного агента, відмінності у відображенні доходів та витрат. Документальне оформлення туристичних послуг. Особливості здійснення внутрішнього, в'їзного та виїзного туризму. Фінансова, податкова та статистична звітність.

Література : [17; 19; 37; 38; 41; 43; 50].

Тема 7. Організація обліку діяльності страхових компаній

Поняття страхування та страхової діяльності. Вимоги, які висуваються до страховиків та страхувальників. Форми страхування. Ліцензування страхової діяльності. Умови настання страхового випадку та порядок виплати страхових платежів. Організація обліку виплати страховиком страхового відшкодування. Облік страхових платежів, страхових резервів та операцій перестраховування. Особливості обліку доходів та витрат страховика. Документальне оформлення страхових послуг. Організація обліку розрахунків зі страховими посередниками. Звітність страховика.

Література : [16; 40; 42; 43; 45; 50].

Тема 8. Організація обліку суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу та побутових послуг

Готельні послуги, їх ліцензування та сертифікація. Класифікація готелів. Особливості організації та обліку готельних послуг. Документування готельних послуг. Облік та калькулювання витрат готелів. Облік доходів готелів. Сертифікація послуг готелів і послуг харчування. Вимоги до організації діяльності закладів ресторанного господарства. Характеристика ресторанного господарства та особливості обліку. Організація обліку на підприємствах ресторанного господарства. Калькулювання вартості страв. Визначення та характеристика побутових послуг. Особливості організації обліку побутових послуг. Особливості відображення в обліку діяльності з надання побутових послуг.

Література : [18; 19; 22; 24; 25; 26; 35; 39; 41; 43; 44; 49]

Тема 9. Організація обліку діяльності інших організацій

Поняття видавничої справи та видавничої продукції. Характеристика та особливості здійснення видавничої діяльності. Суб'єкти видавничої діяльності. Особливості організації та обліку видавничої діяльності. Облік запасів, відходів паперу та браку в друкарні. Облік витрат і калькулювання собівартості друкарських виробів та видавничої продукції. Визначення, види та класифікація неприбуткових організацій. Види діяльності, які можуть здійснювати неприбуткові організації. Організація обліку в неприбуткових організаціях та специфіка діяльності окремих їх видів. Визначення підприємств житлово-комунального господарства. Послуги, які надають населенню підприємства житлово-комунального господарства. Особливості обліку на підприємствах житлово-комунального господарства. Організація обліку доходів та витрат підприємств житлово-комунального господарства. Визначення та правові підстави діяльності об'єднання співвласників багатоквартирних будинків. Організаційні питання створення об'єднання співвласників багатоквартирних будинків. Особливості організації обліку в об'єднанні співвласників багатоквартирних будинків. Облік доходів та витрат об'єднання співвласників багатоквартирних будинків. Особливості організації та обліку діяльності інших організаційно-правових форм господарювання.

Література : [3; 5; 6; 8; 9; 11; 12; 15; 23; 27; 31; 36; 42; 49]

2. Плани лекцій

Змістовний модуль 1. Основи організації обліку суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання

Тема 1. Класифікація організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності в Україні

1.1. Нормативно-правові акти, що регламентують діяльність суб'єктів підприємницької діяльності в Україні;

1.2. Класифікація організаційно-правових форм господарювання в Україні згідно з Національним класифікатором України ДК 002:2004.

1.3. Класифікація видів економічної діяльності згідно з Національним класифікатором України ДК 009:2010.

Література : [1–17; 44; 45; 47]

Тема 2. Організація обліку на підприємствах різних форм власності

2.1. Особливості організації бухгалтерського обліку на підприємствах різних організаційно-правових форм та форм власності.

2.2. Предмет та об'єкт організації бухгалтерського обліку та їх характеристика.

2.3. Принципи організації та ведення обліку й складання фінансової звітності та їх змістовна характеристика.

2.4. Заходи з організації бухгалтерського обліку та складання наказу про організацію бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм господарювання.

Література : [32; 33; 43; 46; 48].

Тема 3. Облікова політика підприємств залежно від виду їх економічної діяльності

3.1. Сутність та основні елементи облікової політики підприємств різних форм господарювання.

3.2. Суттєвість облікової інформації та її критерії.

3.3. Облікова оцінка, її перегляд та зміни.

3.4. Порядок складання наказу про облікову політику підприємства відповідно до виду його діяльності.

Література : [28–30; 32; 34; 43; 50; 52].

Тема 4. Особливості організації обліку посередницької діяльності

1.1. Посередницька діяльність в Україні – поняття, принципи та особливості здійснення.

1.2. Види посередницьких договорів та особливості їх укладання.

1.3. Види та форми послуг посередницьких організацій.

1.4. Облік доходів та витрат від посередницьких операцій та їх документальне оформлення.

Література : [1; 10;13; 37; 42; 44; 45; 48; 50; 51].

Тема 5. Організація обліку діяльності в рекламному бізнесі

5.1. Рекламна діяльність в Україні – характеристика та вимоги.

5.2. Організація обліку діяльності рекламного агентства та реалізації рекламних продуктів.

5.3. Особливості обліку отримання рекламних послуг у рекламодавця.

5.4. Особливості здійснення певних видів реклами – зовнішня, внутрішня, Інтернет-реклама, мерчандайзинг.

Література : [8; 14; 37; 43; 48;49].

Тема 6. Організація обліку діяльності підприємств туристичного бізнесу

6.1.Туристична діяльність в Україні – поняття та особливості здійснення.

6.2. Організаційні форми та види туризму.

6.3. Організація обліку у туроператора.

6.4. Організація обліку у турагента.

6.5. Особливості обліку внутрішнього, в'їзного та виїзного туризму.

Література [17; 19; 37; 38; 41; 43; 50].

Тема 7. Організація обліку діяльності страхових компаній

7.1. Страхова діяльність в Україні – поняття та основні вимоги.

7.2. Форми страхування та види добровільного й обов'язкового страхування.

7.3. Облік страхових платежів, страхових резервів, страхового відшкодування та операцій перестраховування.

7.4. Організація обліку розрахунків зі страховими посередниками.

Література : [16; 40; 42; 43; 45].

Тема 8. Організація обліку суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу та побутових послуг

- 8.1. Організація обліку підприємств готельного бізнесу.
- 8.2. Організація обліку на підприємствах ресторанного господарства.
- 8.3. Організація обліку побутових послуг.

Література : [18; 19; 22; 24–26; 35; 39; 41; 43; 44; 49].

Тема 9. Організація обліку діяльності інших організацій

- 9.1. Організація обліку видавничої діяльності.
- 9.2. Організація обліку в неприбуткових організаціях.
- 9.3. Організація обліку на підприємствах житлово-комунального господарства.
- 9.4. Організація обліку об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.

Література : [3; 5; 6; 8; 9; 11; 12; 15; 23; 27; 31; 36; 42; 49].

5. Плани практичних та семінарських занять

Перелік тем практичних та семінарських занять з навчальної дисципліни наведено в табл. 4.

Таблиця 4

Перелік тем практичних та семінарських занять

Теми лекцій	Теми завдань	Години
1	2	3
Змістовний модуль 1. Основи організації обліку суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання		
Практичні завдання:		
Тема 1. Класифікація організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності в Україні	1. Визначення основного виду економічної діяльності підприємства	1
Тема 2. Організація обліку на підприємствах різних форм власності	2. Складання наказу про організацію бухгалтерського обліку	2

1	2	3
Тема 3. Облікова політика підприємств залежно від виду їх економічної діяльності	3. Складання наказу про облікову політику	2
Тема 4. Особливості організації обліку посередницької діяльності	4. Облік та документальне оформлення посередницьких операцій	2
Тема 5. Організація обліку діяльності в рекламному бізнесі	5. Документальне оформлення й організація обліку доходів і витрат рекламного агентства	2
Тема 6. Організація обліку діяльності підприємств туристичного бізнесу	6. Особливості здійснення та обліку внутрішнього, в'їзного та виїзного туризму	2
Тема 7. Організація обліку діяльності страхових компаній	7. Особливості обліку різних видів страхових послуг	2
Тема 8. Організація обліку суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу та побутових послуг	8. Документальне оформлення та організація обліку готельного бізнесу	2
Тема 9. Організація обліку діяльності інших організацій	9. Порядок обліку платних послуг неприбуткових організацій	2
Семінарські заняття		
Тема 1. Класифікація організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності в Україні	1. Проблеми функціонування підприємств в Україні та правові основи їх діяльності	1
Тема 2. Організація обліку на підприємствах різних форм власності	2. Розробка проекту організації обліку суб'єктів різних організаційно-правових форм і форм власності	2

1	2	3
Тема 3. Облікова політика підприємств залежно від виду їх економічної діяльності	3. Особливості формування облікової політики залежно від виду економічної діяльності підприємства	2
Тема 4. Особливості організації обліку посередницької діяльності	4. Проблеми організації обліку доходів та витрат в сфері посередництва	2
Тема 5. Організація обліку діяльності в рекламному бізнесі	5. Перспективи розвитку в Україні Інтернет-реклами	2
Тема 6. Організація обліку діяльності підприємств туристичного бізнесу	6. Проблеми використання систем online-бронювання в туристичній галузі України	2
Тема 7. Організація обліку діяльності страхових компаній	7. Проблеми та перспективи добровільного страхування в Україні	2
Тема 8. Організація обліку суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу та побутових послуг	8. Особливості організації обліку салону краси, фотоательє, агентства домашньої прислуги та інших побутових послуг	2
Тема 9. Організація обліку діяльності інших організацій	9. Перспективи розвитку ОСББ	2
Усього годин:		34

Семінарське заняття проводиться як організаційна форма навчального заняття, на якому викладач організує обговорення зі студентами питань по визначених темах у формі бесіди.

Практичне заняття є однією з організаційних форм навчального заняття, на якому викладач організовує детальний розгляд студентами окремих теоретичних положень навчальної дисципліни та формує вміння і навички їх практичного застосування шляхом індивідуального виконання практичних завдань.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми

викладачем та її обговорення за участю студентів, розв'язування завдань з їх обговоренням, вирішення контрольних завдань, їх перевірку, оцінювання.

Основною метою семінарських та практичних занять є розширення, поглиблення і деталізація теоретичних знань, отриманих студентами на лекціях та в процесі самостійної роботи і спрямування їх на підвищення рівня засвоєння навчального матеріалу, прищеплення вмінь і навичок, розвиток наукового мислення та усного мовлення студентів.

Оцінки, отримані студентами за семінарські та практичні заняття, враховуються при виставленні поточної модульної оцінки з даної навчальної дисципліни.

6. Самостійна робота студентів

При вивченні навчальної дисципліни окрім лекційних та практичних занять, значну увагу необхідно приділяти самостійній роботі.

Основні види самостійної роботи студента з даної дисципліни:

1. Вивчення додаткової літератури.
2. Робота з нормативною базою.
3. Підготовка до практичних занять.
4. Підготовка до проміжного модульного контролю.
5. Вирішення і письмове оформлення самостійних завдань.

У процесі самостійної роботи студенту необхідно:

опрацювати теоретичний матеріал, прослуханий на лекціях;
вивчити законодавчі та нормативні матеріали стосовно діяльності суб'єктів різних організаційно-правових форм і форм власності;

опанувати порядок організації обліку та облікової політики на підприємствах – суб'єктах різних форм власності;

засвоїти принципи організації обліку основних суб'єктів господарювання.

Індивідуальна самостійна робота виконується під керівництвом викладача самостійно протягом періоду вивчення дисципліни. Основною її метою є закріплення, поглиблення й узагальнення знань, які одержав студент під час вивчення дисципліни та їх застосування при вирішенні окремих питань. Здійснення самостійної роботи виконується по напрямках, наведених у табл. 5.

Перелік питань для самостійного опрацювання

Назва теми	Питання для самостійного опрацювання	Література
1	2	3
Змістовний модуль 1. Основи організації обліку суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання		
Тема 1. Класифікація організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності в Україні	Характеристика об'єктів організаційно-правових форм господарювання	[1–17, 44; 45; 47]
Тема 2. Організація обліку на підприємствах різних форм власності	Заходи з організації обліку на підприємствах різних організаційно-правових форм	[32; 33; 43; 46; 48]
Тема 3. Облікова політика підприємств залежно від виду їх економічної діяльності	Перегляд облікової політики і зміни в облікових оцінках	[28; 29; 30; 32; 34; 43; 50; 52]
Тема 4. Особливості організації обліку посередницької діяльності	Відмінності у посередницьких договорах та особливості їх укладання	[1; 10; 13; 37; 42; 44; 45; 48; 50; 51]
Тема 5. Організація обліку діяльності в рекламному бізнесі	Організація мерчандайзингу, як форми здійснення реклами	[8; 14; 37; 43; 49; 50]
Тема 6. Організація обліку діяльності підприємств туристичного бізнесу	Порядок ліцензування туристичної діяльності	[17; 19; 37; 38; 41; 43; 50]
Тема 7. Організація обліку діяльності страхових компаній	Порядок виплати страхових платежів при настанні страхового випадку	[16; 40; 42; 43; 45]
Тема 8. Організація обліку суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу та побутових послуг	Порядок калькулювання вартості страв у ресторанному господарстві	[18; 19; 22; 24; 25; 26; 35; 39; 41; 49; 43; 44]

1	2	3
Тема 9. Організація обліку діяльності інших організацій	Організація розрахунків з мешканцями будинку та постачальниками комунальних послуг об'єднання співвласників багатоквартирних будинків	[3, 5, 6, 8, 9, 11, 12, 15, 23, 27, 31, 36, 46, 50]

Вибір напрямку самостійної роботи проводиться з проблеми, що не входить до тематичного плану навчальної дисципліни, але дозволяє розкрити теоретичні і практичні навички за фахом.

Здійснення самостійної роботи виконується по наступних напрямках: обґрунтування проблемних питань з організації діяльності підприємств різних форм власності в Україні;

визначення особливостей організації обліку суб'єктів підприємництва різних організаційно-правових форм господарювання;

дослідження порядку організації обліку діяльності підприємств страхової, рекламної, туристичної, готельної, ресторанної, посередницької галузі, житлово-комунального господарства та побутових послуг при конкретних умовах господарювання;

наведення кореспонденцій рахунків та заповнення реєстрів обліку по операціях з обліку доходів та витрат на підприємствах різних організаційно-правових форм і форм власності в Україні.

Тематика доповідей та есе

1. Історія та правові основи функціонування Національного класифікатора "Класифікація організаційно-правових форм господарювання".

2. Історія та правові основи функціонування Національного класифікатора "Класифікація видів економічної діяльності".

3. Принципи організації бухгалтерського обліку на підприємствах різних форм власності.

4. Сутність формування облікової політики підприємств суб'єктів різних форм власності.

5. Порядок відображення змін в обліковій політиці підприємства.
6. Види посередників та посередницьких договорів.
7. Особливості здійснення посередницької діяльності.
8. Облік здійснення операцій за допомогою посередника.
9. Вимоги, які висуваються до реклами.
10. Документальне оформлення й організація обліку доходів і витрат рекламного агентства.
11. Облік витрат на виготовлення рекламного продукту.
12. Облік готової рекламної продукції.
13. Особливості обліку рекламних послуг у рекламодавця.
14. Порядок організації туристичної діяльності.
15. Особливості обліку у туроператора.
16. Особливості обліку у турагента.
17. Особливості реалізації дитячих путівок.
18. Туристичне агентство online – порядок діяльності.
19. Фінансова, податкова та статистична звітність туроператора.
20. Фінансова, податкова та статистична звітність турагента.
21. Вимоги, які висуваються до страховиків.
22. Вимоги, які висуваються до страхувальників.
23. Переваги та недоліки різних форм страхування.
24. Організація обліку страхових резервів.
25. Види страхових посередників та особливості їх діяльності.
26. Поняття готелю та готельної послуги.
27. Класифікація та визначення категорії готелів.
28. Організація діяльності закладів ресторанного господарства.
29. Типи закладів ресторанного господарства.
30. Вимоги до закладів ресторанного господарства.
31. Організація обліку на підприємствах ресторанного господарства.
32. Перелік побутових послуг.
33. Організація обліку надання побутових послуг.
34. Порядок організації видавництва.
35. Особливості здійснення видавничої діяльності.
36. Облік відходів паперу та браку в друкарні.
37. Види діяльності, які можуть здійснювати неприбуткові організації.
38. Організація діяльності громадських організацій, політичних партій та благодійних організацій.
39. Особливості організації отримання та обліку гуманітарної допомоги в неприбутковій організації.

40. Особливості надання в оренду державного і комунального майна підприємствами житлово-комунального господарства.

41. Порядок використання орендної плати за орендоване комунальне майно.

42. Порядок формування переліку послуг, які надають населенню підприємства житлово-комунального господарства.

43. Правові основи створення об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.

44. Особливості відображення в обліку об'єднання співвласників багатоквартирних будинків розрахунків з мешканцями будинку.

7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання

Індивідуальне навчально-дослідне завдання (ІНДЗ) виконується під керівництвом викладача самостійно протягом усього періоду вивчення дисципліни відповідно до графіку навчального процесу.

ІНДЗ передбачає систематизацію, закріплення, поглиблення, розширення й узагальнення теоретичних та практичних знань що одержав студент під час вивчення навчальної дисципліни та їх застосування при вирішенні конкретних питань з організації обліку суб'єктів підприємництва різних організаційно-правових форм господарювання.

ІНДЗ сприяє розвитку навичок самостійної роботи з літературними джерелами, нормативно-правовими актами, первинною документацією та звітністю підприємств різних форм власності.

Тематика ІНДЗ має носити проблемний характер. Вибір теми ІНДЗ з навчальної дисципліни пропонується проводити згідно з наведеним переліком. Студент може за згодою викладача запропонувати тему, що не входить до запропонованого переліку, але зацікавила і дозволяє розкрити теоретичні і практичні навички за фахом.

ІНДЗ повинне мати творчий характер та бути спрямоване на вирішення певної проблеми або вдосконалення діючого стану питання, що розглядається. При його написанні має бути опрацьовано не менше десяти літературних джерел і основні законодавчі та нормативно-правові акти, які стосуються обраної проблеми, з обов'язковим посиланням на них у тексті роботи.

ІНДЗ складається з титульної сторінки, змісту, вступу, основного тексту, висновку, переліку використаної літератури, додатків.

У вступі обґрунтовується актуальність обраної студентом теми ІНДЗ, предмет та об'єкт дослідження, мета написання роботи.

Основна частина роботи складається з двох підрозділів теоретичного та практичного. Теоретичний підрозділ містить характеристику сучасного стану проблеми, погляди різних авторів на цю проблему, вивчення нормативної бази, аналіз діючого стану досліджуваного питання і можливостей вирішення даної проблеми. Практичний розділ містить проведені студентом розрахунки, а також висновки та рекомендації за обраною темою.

У висновках містяться напрямки досягнення поставленої мети шляхом вирішення досліджуваної проблеми та обґрунтовані рекомендації студента щодо вдосконалення окремих питань організації обліку діяльності підприємств різних організаційно-правових форм та форм власності.

У переліку використаної літератури спочатку зазначаються використані при написанні завдання законодавчі та нормативно-правові акти, а потім за абеткою загальна і спеціальна література, інструкції та положення.

У додатках наводиться використовувана при написанні ІНДЗ первинна документація та звітність підприємств різних організаційно-правових форм та форм власності.

Оцінка за виконання ІНДЗ враховується при виставленні загальної оцінки з дисципліни:

Орієнтовний перелік тем індивідуального навчально-дослідного завдання

1. Розробка бізнес-проекту та визначення порядку організації обліку діяльності рекламного агентства.
2. Розробка бізнес-проекту та визначення порядку організації обліку діяльності туристичного оператора.
3. Розробка бізнес-проекту та визначення порядку організації обліку діяльності туристичного агента.
4. Розробка бізнес-проекту та визначення порядку організації обліку діяльності страхової компанії.
5. Розробка бізнес-проекту та визначення порядку організації обліку діяльності готелю.
6. Розробка бізнес-проекту та визначення порядку організації обліку діяльності закладу громадського харчування.

7. Розробка бізнес-проекту та визначення порядку організації обліку діяльності агентства з надання послуг населенню.

8. Розробка бізнес-проекту та визначення порядку організації обліку діяльності видавничого будинку.

9. Розробка бізнес-проекту та визначення порядку організації обліку діяльності салону краси.

10. Розробка рекламних заходів щодо залучення коштів інвестора та побудова облікової політики підприємства будь-якої організаційно-правової форми.

У зв'язку з частими змінами законодавчої і нормативної бази, а також значним обсягом методичних рекомендацій щодо написання ІНДЗ, завдання цього розділу видаються окремо.

8. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота здійснюється за графіком індивідуально-консультативної роботи у формі індивідуальних завдань, їх перевірки, перевірки і захисту поточних завдань, консультацій.

Проведення консультацій студентів здійснюється з питань, що виникають після прослуховування лекцій, підготовки до семінарських та практичних занять, виконання самостійної роботи.

Індивідуальні заняття проводяться зі студентами з метою підвищення рівня їх теоретичної та практичної підготовки.

При проведенні консультації студенти отримують відповіді від викладача на конкретні запитання або пояснення певних теоретичних положень або аспектів їх практичного застосування.

9. Методики активізації процесу навчання

Для активізації навчально-пізнавальної діяльності студентів при вивченні дисципліни застосовуються такі навчальні технології.

Проблемні лекції, що спрямовані на розвиток логічного мислення студентів і характеризуються тим, що коло питань теми обмежується ключовими моментами, а увага студентів концентрується на матеріалі, що не знайшов відображення в підручниках. Під час лекцій студентам

даються питання для самостійного розмірковування, що сприяє активізації та концентрації студентів.

Міні-лекції, які передбачають виклад навчального матеріалу за короткий проміжок часу і характеризуються значною ємністю та складністю логічних побудов і узагальнень.

При вивченні дисципліни застосовуються лекції з демонстрацією діючих форм первинних документів і звітності; вирішення завдань; складання кореспонденцій рахунків; заповнення документів і форм звітності.

Семінари-дискусії, що передбачають обмін думками з приводу запропонованої теми, а також розвивають мислення, допомагають формувати погляди, виробляють уміння формулювати думки й висловлювати їх.

Робота в малих групах, яка використовується при проведенні семінарських і практичних занять і дає змогу структурувати практично-семінарські заняття за формою, змістом та сприяє участі кожного студента в роботі за темою заняття, забезпечує формування особистісних якостей та досвіду соціального спілкування.

Розподіл форм та методів активізації процесу навчання з навчальної дисципліни за темами наведено у табл. 6, 7.

Таблиця 6

Методи активізації лекційних занять з навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Змістовний модуль 1. Основи організації обліку суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання	
Тема 1. Класифікація організаційно-правових форм господарювання та видів економічної діяльності в Україні	<i>Міні-лекція</i> "Порядок зміни виду економічної діяльності підприємства"

1	2
Тема 2. Організація обліку на підприємствах різних форм власності	<i>Проблемна лекція</i> "Проблема відокремлення наказів про організацію обліку та облікову політику на підприємстві"
Тема 4. Особливості організації обліку посередницької діяльності	<i>Міні-лекція</i> "Особливості визначення доходу повіреного при укладанні договору доручення"
Тема 5. Організація обліку діяльності в рекламному бізнесі	<i>Проблемна лекція</i> "Форми PR-заходів і промо-акцій і їх застосування"
Тема 6. Організація обліку діяльності підприємств туристичного бізнесу	<i>Проблемна лекція</i> "Організаційні аспекти створення туристичної фірми"
Тема 7. Організація обліку діяльності страхових компаній	<i>Міні-лекція</i> "Особливості формування технічних резервів та резервів зі страхування життя"
Тема 8. Організація обліку суб'єктів готельно-ресторанного бізнесу та побутових послуг	<i>Міні-лекція</i> "Сертифікація послуг готелів і послуг харчування"
Тема 9. Організація обліку діяльності інших організацій	<i>Проблемна лекція</i> "Визначення особливостей обліку в неприбуткових організаціях різного типу"

Також у процесі навчання використовується метод аналізу конкретних ситуацій, або *кейс-метод*, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів і передбачає розгляд виробничих, управлінських та інших ситуацій у процесі вивчення навчального матеріалу.

Методи активізації практичних занять з навчальної дисципліни

Тема	Практичне застосування навчальних технологій
1	2
Змістовний модуль 1. Основи організації обліку суб'єктів різних організаційно-правових форм господарювання	
Семінарське заняття 1. Проблеми функціонування підприємств в Україні та правові основи їх діяльності	Семінар-дискусія, дидактичні ігри
Семінарське заняття 2. Розробка проекту організації обліку суб'єктів різних організаційно-правових форм і форм власності	Ділова гра, кейс-методи, презентація
Семінарське заняття 3. Особливості формування облікової політики залежно від виду економічної діяльності підприємства	Семінар-дискусія, робота в малих групах
Семінарське заняття 4. Проблеми організації обліку доходів та витрат у сфері посередництва	Робота в малих групах, семінар-дискусія
Семінарське заняття 5. Перспективи розвитку в Україні Інтернет-реклами	Семінар-дискусія, робота в малих групах
Семінарське заняття 6. Проблеми використання систем online-бронювання в туристичній галузі України	Семінар-дискусія, дидактичні ігри
Семінарське заняття 7. Проблеми та перспективи добровільного страхування в Україні	Робота в малих групах, семінар-дискусія
Семінарське заняття 8. Особливості організації обліку салону краси, фотоательє, агентства домашньої прислуги та інших побутових послуг	Робота в малих групах, семінар-дискусія
Семінарське заняття 9. Перспективи розвитку ОСББ	Семінар-дискусія
Практичне завдання 1. Визначення основного виду економічної діяльності	Робота в малих групах, кейс-методи

1	2
Практичне завдання 2. Складання наказу про організацію бухгалтерського обліку	Робота в малих групах, кейс-методи
Практичне завдання 3. Складання наказу про облікову політику	Робота в малих групах, кейс-методи
Практичне завдання 4. Облік та документальне оформлення посередницьких операцій	Робота в малих групах, кейс-методи
Практичне завдання 5. Документальне оформлення й організація обліку доходів і витрат рекламного агентства	Робота в малих групах, кейс-методи
Практичне завдання 6. Особливості здійснення та обліку внутрішнього, в'їзного та виїзного туризму	Робота в малих групах, кейс-методи
Практичне завдання 7. Особливості обліку різних видів страхових послуг	Робота в малих групах, кейс-методи
Практичне завдання 8. Документальне оформлення та організація обліку готельного бізнесу	Робота в малих групах, кейс-методи
Практичне завдання 9. Порядок обліку платних послуг неприбуткових організацій	Робота в малих групах, кейс-методи

При проведенні семінарських та практичних занять з дисципліни, застосовується така навчальна технологія, як *ділова гра* – метод пошуку рішень в умовній проблемній ситуації. Ділова гра застосовується як метод активного навчання студентів при імітації професійної діяльності з метою вироблення у них навичок прийняття рішень у нестандартних ситуаціях. Елементами ділової гри з навчальної дисципліни є наявність проблеми та поставленого завдання, розподіл за ролями, наявність ситуацій, що послідовно розв'язуються, а також імітація певних умов, змагання команд, формування самостійних рішень студентів, система стимулювання та об'єктивність оцінки результатів гри.

Упровадження ділової гри з навчальної дисципліни у навчальний процес розвиває практичне мислення студентів, уміння аналізувати ситуацію, приймати конструктивні рішення; виробляти компетентності та приймати професійні норми спілкування.

Для представлення певних досягнень, демонстрації результатів роботи групи, звіту про виконання індивідуальних завдань використовується *презентація* з виступом перед аудиторією за допомогою програмних продуктів.

10. Контрольні питання для самодіагностики

1. Структура та основні визначення Національного класифікатора України ДК 002:2004.

2. Характеристика об'єктів організаційно-правових форм господарювання.

3. Структура та основні визначення Національного класифікатора України ДК 009:2010.

4. Правила визначення основного виду економічної діяльності методом top down.

5. Правила зміни основного виду економічної діяльності.

6. Принципи організації бухгалтерського обліку.

7. Змістовна характеристика принципів організації бухгалтерського обліку.

8. Принципи ведення бухгалтерського обліку.

9. Принципи складання фінансової звітності.

10. Користувачі фінансової звітності.

11. Предмет організації бухгалтерського обліку.

12. Поняття об'єкта організації бухгалтерського обліку.

13. Сутність формування облікової політики підприємств суб'єктів різних форм власності.

14. Поняття облікової оцінки.

15. Перегляд облікової політики і зміни в облікових оцінках.

16. Порядок відображення змін в обліку.

17. Суттєвість при застосуванні облікової політики.
 18. Елементи облікової політики.
 19. Види посередників в Україні.
 20. Особливості здійснення посередницької діяльності.
 21. Облік витрат від здійснення посередницьких операцій.
 22. Особливості відображення доходів посередника.
 23. Облік здійснення операцій за допомогою посередника.
 24. Документальне оформлення посередницьких операцій.
 25. Документальне оформлення й організація обліку доходів і витрат рекламного агентства.
 26. Документальне оформлення надання рекламних послуг.
 27. Облік витрат на виготовлення рекламного продукту.
 28. Відображення витрат рекламного агентства у бухгалтерському обліку.
 29. Методи обліку витрат на виробництво у рекламного агентства.
 30. Склад витрат на виробництво рекламного продукту.
 31. Облік готової рекламної продукції.
 32. Відображення доходів і витрат рекламного агентства в обліку.
 33. Відображення доходів від реалізації рекламного продукту.
 34. Особливості обліку рекламних послуг у рекламодавця.
 35. Звітність рекламного агентства.
 36. Організація туристичної діяльності.
 37. Облік у туроператора.
 38. Облік у туристичного агента.
 39. Особливості здійснення та обліку внутрішнього, в'їзного та виїзного туризму.
 40. Фінансова, податкова та статистична звітність турагента.
 41. Фінансова, податкова та статистична звітність туроператора.
 42. Поняття страхування та страхової діяльності.
 43. Вимоги, які висуваються до страховиків та страхувальників.
- Умови настання страхового випадку.
44. Облік страхових платежів, страхових резервів та операцій перестрахування.
 45. Особливості обліку доходів та витрат страховика.
 46. Документальне оформлення страхових послуг.

47. Особливості організації та обліку готельних послуг.
48. Облік та документування готельних послуг.
49. Облік та калькулювання витрат готелів.
50. Організація діяльності закладів ресторанного господарства.
51. Організація обліку на підприємствах ресторанного господарства.
52. Калькулювання вартості страв.
53. Особливості організації обліку побутових послуг.
54. Особливості відображення в обліку діяльності з надання побутових послуг.
55. Особливості здійснення видавничої діяльності.
56. Особливості організації та обліку видавничої діяльності.
57. Облік запасів та браку у видавництві.
58. Облік витрат і калькулювання собівартості видавничої продукції.
59. Визначення, види та класифікація неприбуткових організацій.
60. Організація обліку в неприбуткових організаціях.
61. Послуги, які надають населенню підприємства житлово-комунального господарства.
62. Особливості обліку на підприємствах житлово-комунального господарства.
63. Організаційні питання створення об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.
64. Особливості організації обліку в об'єднанні співвласників багатоквартирних будинків.
65. Облік доходів та витрат об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.

11. Система поточного і підсумкового контролю знань

Під час навчання студенти отримують знання на лекціях та засвоюють їх виконуючи практичні завдання щодо різних аспектів організації обліку на підприємствах різних форм власності. Оцінка знань,

умінь та навичок студентів проводиться по всіх складових видах занять що передбачені програмою навчальної дисципліни.

Критерії оцінювання студентів:

1. Розуміння, ступінь засвоєння теорії та практики.
2. Ступінь засвоєння фактичного матеріалу навчальної дисципліни.
3. Ознайомлення з рекомендованими та додатковими джерелами інформації;
4. Уміння поєднати теоретичну і практичну підготовку при вирішенні конкретних завдань, розв'язанні задач згідно з навчальною програмою дисципліни.
5. Логічність, структурованість та стиль викладання матеріалу в письмових роботах, відповідях в аудиторії.
6. Уміння здійснювати узагальнення інформації та розробка висновків.

Перевірка та оцінювання знань студентів проводиться у формах:

- оцінювання роботи в процесі практичних та семінарських занять;
- оцінювання поточних контрольних робіт;
- оцінювання підсумкового контролю;
- оцінювання виконання ІНДЗ;
- оцінювання результатів іспиту.

Оцінювання знань студентів за навчальною дисципліною здійснюється на основі результатів підсумкового контролю та іспиту. Завданням поточного контролю є перевірка розуміння та засвоєння певного матеріалу, вироблених навичок проведення розрахункових робіт, вмінь самостійно обробляти інформацію, здібності самостійно осмислити зміст теми, вмінь привселюдно або письмово представляти певний матеріал.

Підсумковий контроль здійснюється за двома складовими: практичною і теоретичною.

Оцінка за практичну складову контролю виставляється за результатами оцінювання знань під час семінарських і практичних занять, виконання самостійної, індивідуальної робіт, ІНДЗ, поточного контролю згідно з графіком навчального процесу.

Оцінювання знань студента під час семінарських і практичних занять, виконання індивідуальних завдань проводиться за 12-бальною шкалою. Для оцінки рівня відповідей студентів на завдання використовуються такі критерії:

оцінка "відмінно" (**12 балів**) ставиться за глибоке засвоєння програмного матеріалу, рекомендованої літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами бухгалтерського обліку, вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій;

оцінка "відмінно" (**11 балів**) ставиться за глибоке засвоєння програмного матеріалу, засвоєння рекомендованої літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами бухгалтерського обліку, вміння використовувати їх для виконання конкретних практичних завдань, розв'язання ситуацій;

оцінка "відмінно" (**10 балів**) ставиться за повне засвоєння програмного матеріалу та рекомендованої літератури; чітке володіння понятійним апаратом, методами, методиками та інструментами бухгалтерського обліку, вміння використовувати їх для виконання практичних завдань, розв'язання ситуацій; оформлення відповіді має бути логічним та послідовним; припускаються незначні погрішності, які не надають суттєвого впливу на повноту та змістовність відповіді;

оцінка "добре" (**9 балів**) ставиться за повне засвоєння програмного матеріалу та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних завдань; при наявності правильного методичного підходу до вирішення завдання, але припущенні неточностей у розрахунках певних показників або не зовсім повних висновків по одержаних результатах вирішення завдання;

оцінка "добре" (**8 балів**) ставиться за повне засвоєння програмного матеріалу та наявне вміння орієнтуватися в ньому, усвідомлене застосування знань для розв'язання практичних завдань; при наявності правильного методичного підходу до вирішення завдання, але припущенні неточностей у розрахунках певних показників або не зовсім повних висновків по одержаних результатах вирішення задачі та невірно відображених деяких бухгалтерських проводок;

оцінка "добре" (**7 балів**) ставиться за неповне висвітлення змісту теоретичних питань та недостатнє вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань, за умови, якщо завдання в основному виконане та мету завдання досягнуто, а студент при відповіді продемонстрував розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни;

оцінка "задовільно" (**6 балів**) ставиться за часткове висвітлення змісту теоретичних питань та неповне вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань, але більше, ніж 60 % від загального обсягу завдання, за умови, якщо завдання частково виконане, а студент при відповіді продемонстрував розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни;

оцінка "задовільно" (**5 балів**) ставиться за часткове висвітлення змісту теоретичних питань та часткове вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань, але більше ніж 40 % від загального обсягу завдання, за умови, якщо завдання частково виконане, а студент при відповіді продемонстрував розуміння основних положень матеріалу навчальної дисципліни;

оцінка "задовільно" (**4 бали**) ставиться за часткове висвітлення змісту теоретичних питань та часткове вміння застосовувати теоретичні знання для розв'язання практичних завдань, але більше ніж 30 % від загального обсягу завдання;

оцінка "незадовільно" (**3 бали**) ставиться за неопанування значної частини програмного матеріалу, невміння виконувати практичні завдання, розв'язувати завдання;

оцінка "незадовільно" (**2 бали**) ставиться за неправильне виконання завдання загалом;

оцінка "незадовільно" (**1 бал**) ставиться за невиконання завдання загалом.

Оцінка за теоретичну складову контролю виставляється за результатами відповідного завдання у письмовій формі. Приклад завдання для проведення підсумкового контролю наведено нижче.

Підсумкова контрольна робота

1. Як буде відображено в обліку рекламного агентства операції, якщо рекламодавець замовив виготовлення реклами за 5 000 грн з ПДВ. Витрати рекламного агентства становили: витрати на оплату праці – 2 000 грн, матеріали – 1 000 грн та інші витрати – 750 грн.

2. Сформуйте витяг з наказу про облікову політику рекламного агентства щодо положень про облік витрат.

3. Розкрийте структуру й зміст державного класифікатора КВЕД. Опишіть, що слугує підставою для визначення основного виду діяльності підприємства

4. Які висуваються вимоги до туроператора?

5. Тестові питання

1. Об'єктом класифікації КОПФГ є:

- а) організаційно-правові форми юридичних осіб;
- б) підприємці-фізичні особи;
- в) філії та представництва;
- г) свій варіант.

2. Для підприємств, звітність яких оприлюднюється, не застосовується така форма організацій обліку:

- а) введення до штату посади бухгалтера або створення бухгалтерії;
- б) користування послугами спеціаліста з бухгалтерського обліку.
- в) ведення обліку спеціалізованою аудиторською фірмою;
- г) використання послуг централізованої бухгалтерії;
- д) самостійне ведення обліку власником підприємства.

3. Підприємства повинні висвітлювати облікову політику шляхом:

- а) відображення обліку доходів та витрат;
- б) формування приміток до фінансової звітності;
- в) відображення методів обліку окремих статей обліку;

- г) відображення політики консолідації;
- д) розкриття правил обліку активів та зобов'язань;
- е) відображення принципів оцінки статей звітності.

Оцінка за теоретичну складову підсумкового контролю виставляється за такими критеріями:

завдання 1, 2 оцінюються по 2 бали. Бали виставляються при повній відповіді на запитання. При неповній відповіді, неправильному наведенні господарських операцій, неповному наведенні господарських операцій або реєстрів обліку, бали пропорційно знижуються;

завдання 3, 4 оцінюються по 1 балу. При неправильній відповіді на запитання студент отримує 0 балів.

завдання 5 оцінюється в 3 бали, відповідно по 1 балу за кожне завдання а, б, в. При неправильній відповіді на тестові запитання бали пропорційно знижуються.

Загальна сума балів за письмовий теоретичний модульний контроль складає 9 балів.

За умови написання наукової статті, тез доповіді, конкурсної роботи та подібних студентських робіт студент отримує додаткові бали, з урахуванням якості та наукової новизни роботи. Загальна сума балів за теоретичну складову підсумкового контролю складає 12 балів.

При підведенні підсумків роботи студентів над змістовним модулем виставляється підсумкова оцінка з поточного контролю. Вона складається з оцінки за результатом теоретичного контролю й оцінки результатів практичного контролю.

До підсумкового письмового іспиту допускаються студенти, що мають позитивні оцінки з підсумкового контролю знань.

До екзаменаційного білета включаються практичні завдання різного рівня складності, кожне з яких оцінюється окремо. Загальна оцінка дорівнює середній арифметичній із суми оцінок кожного завдання. Приклад завдання для проведення іспиту наведено нижче.

ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Напрямок 8.03050901 "Облік і аудит" Курс 1м семестр 1

Навчальна дисципліна

Організація обліку діяльності
суб'єктів різних форм власності

Студентам необхідно володіти такими компетентностями :

ПФ.Е.01 ПФ.Е.02 ПФ.Е.03 ПФ.Е.04 ПФ.Д.05 ПФ.С.06 ПФ.Д.07 ПФ.Д.08
ПФ.Д.09 ПФ.Д.10 ПФ.Д.11 ПФ.Д.12 ПФ.Д.13 ПФ.Д.14 ПФ.С.15 ПФ.Д.16
ПФ.Е.17 ПФ.Д.18 ПФ.Д.19 ПФ.Е.20 ПФ.Д.21 ПФ.Е.22 ПФ.Е.23

ЕКЗАМЕНАЦІЙНИЙ БІЛЕТ

1. Діагностичне завдання.

1.1. Сформууйте витяг з наказу про облікову політику страхової компанії щодо положень про облік запасів.

1.2. Відобразіть в обліку поручителя реалізацію товару за договором доручення та визначте прибуток від реалізації.

3 грудня ТОВ "Влас" уклало договір доручення з ПП "Полюс" на реалізацію товару та 5 грудня передало товар для реалізації.

Вартість товару склала 8 000 грн.

Винагорода повіреного складає 15 % від суми договору.

11 грудня ПП "Полюс" реалізувало товар, а 12 грудня покупець перерахував кошти на рахунок ТОВ "Влас".

Наступного дня ПП "Полюс" отримало винагороду.

2. Стереотипне завдання.

2.1. Визначте результат зміни технічних резервів на 31.12.2012 р. та відобразіть в обліку операції за такими даними:

1. Величина резерву незароблених премій – 62 000 грн.

2. Сума резерву збитків – 25 000 грн.

3. Сума технічних резервів:

а) резерв незароблених премій – 51 000 грн;

б) резерв збитків – 21 000 грн.

2.2. Відобразіть в обліку рекламного агентства операції та визначте прибуток від виготовлення реклами враховуючи наведені дані.

Рекламодавець замовив у рекламному агентстві виготовлення реклами, вартістю 16 000 грн без ПДВ. 30 % коштів було перераховано за розміщення реклами на телебаченні. Витрати рекламного агентства на виготовлення реклами склали 5 000 грн.

3. Евристичне завдання.

Сформуйте собівартість турпродукту, визначте прибуток від реалізації турпродукту та відобразіть в обліку реалізацію турпродукту туристам, враховуючи наведені дані.

Турагент за договором комісії з громадянами України організує туристичну поїздку за кордон. Для цього він укладає з іноземним партнером договір про співробітництво.

Вартість послуг іноземного партнера – 8 200 грн. (\$ 1 000 за курсом 8,2 грн),

авіаквитків – 1 500 грн;

страхового поліса – 150 грн;

винагорода турагента складає 10 % з ПДВ.

Курс НБУ:

на дату перерахування коштів для придбання валюти 8,1;

на дату зарахування валюти 8,3.

Для оцінки рівня відповідей студентів на завдання іспиту використовуються такі критерії:

1. Діагностичне завдання оцінюється:

1,5 бали за завдання 1.1;

1,5 бали за завдання 1.2.

Разом студент при правильних відповідях одержує 3 бали.

Бали виставляються при повному вирішенні завдань. У разі неповного вирішення або невідповідності сум по операціях бали пропорційно знижуються.

1 бал – правильний хід рішення, але помилки в господарських операціях або сумах розрахунків.

0,5 бали – правильний хід рішення, але неправильні розрахунки, бухгалтерські проведення або складові наказу про організацію обліку.

2. Стереотипне завдання оцінюється:

2 бали за завдання 2.1;

2 бали за завдання 2.2.

Разом студент при правильних відповідях одержує 4 бали.

Бали виставляються при повному вирішенні завдань. У разі неповного рішення або невідповідності сум по операціях бали пропорційно знижуються.

1,5 бали – правильний хід рішення, але арифметичні помилки при вирішенні.

1 бал – правильний хід вирішення, але помилки в господарських операціях та методиці розрахунку показників.

0,5 бали – правильний хід рішення, але неправильні розрахунки або неправильні бухгалтерські проведення.

3. Евристичне завдання оцінюється:

5 балів за повне вирішення завдання з проведенням відповідних розрахунків, визначенням прибутку від реалізації турпродукту, відображенням операцій в обліку.

При неповному вирішенні, невідповідності сум, відсутності сформованого результату бали пропорційно знижуються.

4 бали – правильний хід рішення, але арифметичні помилки при вирішенні.

3 бали – правильний хід рішення але помилки в господарських операціях або сумах по операціям.

2 бали – правильний хід рішення, але неправильні бухгалтерські проведення та помилки при розрахунку фінансових результатів.

1 бал – правильні суми по операціях, але неправильна методика розрахунку.

Усього студент може одержати 12 балів. Будь-які неточності або помилки в рішенні знижують загальний бал практичного завдання. На підсумкову оцінку впливають неакуратне оформлення роботи, порушення логічної послідовності в розкритті сутності питання.

Студенти які мали заборгованість (пропуски занять, незадовільні оцінки, нездані роботи) і не ліквідували їх до початку сесії до іспиту не допускаються.

Для підведення підсумків роботи студентів з навчальної дисципліни виставляється загальна оцінка, яка є сумою оцінок по кожного виду контролю – оцінки за підсумковий контроль, помноженої на 0,4 та оцінки за іспит, помноженої на 0,6.

Підсумкова оцінка з навчальної дисципліни конвертується відповідно до Методики переведення показників успішності знань студентів університету, в підсумкову оцінку за шкалою ECTS (табл. 8).

**Шкала переведення показників успішності знань студентів ХНЕУ
в систему оцінювання за шкалою ECTS**

Відсоток студентів, які зазвичай успішно досягають відповідної оцінки	Оцінка за шкалою ECTS		Оцінка за бальною шкалою, що використовується в ХНЕУ	Оцінка за національною шкалою
10	відмінне виконання	A	12 – 11	відмінно
25	вище середнього рівня	B	10	
30	взагалі робота правильна, але з певною кількістю помилок	C	9 – 7	добре
25	непогано, але зі значною кількістю недоліків	D	6	задовільно
10	виконання задовольняє мінімальним критеріям	E	5 – 4	
–	потрібне повторне перескладання	FX	3	незадовільно
–	повторне вивчення дисципліни	F	2 – 1	

12. Рекомендована література

Нормативно-правові акти

1. Господарський Кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
2. Податковий Кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-IV. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
3. Про благодійництво та благодійні організації: Закон України від 16.09.97 № 531/97. – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
4. Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996 – Режим доступу: www.rada.gov.ua.
5. Про видавничу справу : Закон України від 05.06.97 р. № 318/97. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
6. Про гуманітарну допомогу : Закон України від 22.10.99 р. № 1192-XIV. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
7. Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців : Закон України від 15.05.2003 р. №755-IV. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.
8. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні : Закон України від 16.11.92 р. № 2782-XII. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

9. Про житлово-комунальні послуги : Закон України від 24.06.2004 р. № 1875. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

10. Про ліцензування певних видів господарської діяльності : Закон України від 1.06.2000 р. N 1775-III. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

11. Про об'єднання громадян : Закон України від 16.06.92 р. № 2460-XII. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

12. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 29.11.2001 р. № 2866. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

13. Про патентування деяких видів підприємницької діяльності : Закон України від 23.03.1996 р. № 98/96-ВР. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

14. Про рекламу : Закон України. №271/96-ВР від 07.03.96 – Режим доступу : www.rada.gov.ua

15. Про свободу совісті та релігійні організації : Закон України від 23.04.91 р. № 987-ХП. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

16. Про страхування : Закон України №85/96-ВР від 07.03.96. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

17. Про туризм : Закон України № 325/95-ВР від 15.09.95. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

18. Постанова Кабінету Міністрів України "Про затвердження правил побутового обслуговування населення" від 16.05.94 р. № 313 в редакції від 15.02.2002 р. № 158 // www.rada.gov.ua.

19. Про порядок надання послуг з тимчасового розміщення (проживання) : Постанова Кабінету Міністрів України від 15.03.2006 р. № 297. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

20. Національний класифікатор України – класифікація видів економічної діяльності ДК 009:2010 : Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 № 457. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

21. Національний класифікатор України – класифікація організаційно-правових форм господарювання ДК 002:2004 : Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 28.05.2004 р. № 97. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

22. Про затвердження ДСТУ 3862-99 Ресторанне господарство. Терміни та визначення : Наказ Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 29.10.2003 р. № 185. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

23. Про затвердження методичних рекомендацій з планування обліку і калькулювання собівартості робіт (послуг) на підприємствах і в організаціях житлово-комунального господарства : Наказ Держбуду України від 06.03.2002 р. № 47. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

24. Про затвердження ДСТУ 2375-94 Побутове обслуговування населення. Терміни та визначення : Наказ Держстандарту України від 29.06.94 р. № 163. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

25. Про затвердження правил обов'язкової сертифікації послуг харчування : Наказ Держстандарту України від 27.01.99 р. № 37. Режим доступу : www.rada.gov.ua.

26. Наказ Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції Про затвердження Методичних рекомендацій щодо впровадження національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку у сфері громадського харчування і побутових послуг, гармонізованих з міжнародними стандартами від 17.06.2003 р. № 157 – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

27. Наказ Міністерства фінансів України "Про затвердження положення про порядок бухгалтерського обліку окремих активів та операцій підприємств державного, комунального секторів економіки і господарських організацій, які володіють та/або користуються об'єктами державної, комунальної власності" від 19.12.2006 р. № 1213 – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

28. Лист Міністерства фінансів України "Про облікову політику" № 31-34000-10-5/27793 від 21.12.2005 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

29. Лист Міністерства фінансів України "Щодо суттєвості у бухгалтерському обліку і звітності" від 29.07.2003 р. № 04230-04108. – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

30. Положення (стандарти) бухгалтерського обліку, затверджені наказами Міністерства фінансів України – Режим доступу : www.rada.gov.ua.

Основна

31. Маляревський Ю. Д., "Облік і оподаткування суб'єктів малого підприємництва" : конспект лекцій для студентів напряму підготовки 6.030509 "Облік і аудит" / Ю. С. Горяйнова, Ю. Д. Маляревський – Х. : ВД "Інжек", 2008. – 200 с.

32. Пилипенко А. А., Організація обліку і контролю : навчальний посібник / В. І. Отенко, А. А. Пилипенко – Х. : Вид. ХДЕУ, 2002. – 288 с.

33. Пилипенко А. А. Організація обліково-аналітичного забезпечення стратегічного розвитку підприємства : наукове видання / А. А. Пилипенко – Х. : Вид. ХНЕУ, 2007. – 276 с.

Додаткова

34. Алборов Р. А. Выбор учетной политики предприятия. Принципы и практические рекомендации./ Р. А. Алборов – К. : "Экспо", 2006. – 86 с.

35. Бойцова М. Усе про облік та організацію готельного бізнесу / Клищенко Я., Кузнецов В., Бойцова М. – Х. : Фактор, 2012. – 320 с.

36. Борщ Н., Все об учете и организации неприбыльных организаций / Н. Борщ, В. Кузнецов, М. Казанова – Х. : Фактор, 2008. – 378 с.
37. Гура Н. О. Облік видів економічної діяльності / Н. О. Гура – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 392 с.
38. Кифяк В. Ф. Організація туристичної діяльності в Україні / В. Ф. Кифяк – Чернівці : Книги-XXI, 2003. – 300 с.
39. Михайлицька М. Усе про облік та організацію ресторанного господарства. – Х. : Фактор, 2012 / М. Михайлицька, Т. Вайтенко, Л. Соломенко. – 432 с.
40. Приходько В. С. Бухгалтерський облік страхової діяльності: навч. посіб. / В. С. Приходько. – К.: Лібра, 2002.
41. Пуцентейло П. Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва : навчальний посібник / П. Р. Пуцентейло. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 344 с.

Ресурси мережі Internet

42. Вісник Податкової служби України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.visnuk.com.ua>.
43. Все про бухгалтерський облік [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.vobu.com.ua>.
44. Информационно-правовой портал "Законы Украины" [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.uazakon.com/>
45. Професійна юридична система МЕГА – НаУ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/>.
46. Прохар Н. В. Співвідношення організації бухгалтерського обліку та облікової політики [Електронний ресурс] / Н. В. Прохар – Режим доступу : www.rusnauka.com/NPM_2006/Economics/.
47. Сайт державного комітету статистики України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
48. Сайт компанії "Ділайт" [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.dinai.com/>.
49. Сайт Національної бібліотеки України ім. В. І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nbuv.gov.ua/>.
50. Український бухгалтерський портал [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://dtki.com.ua/>.
51. Хорошилов А. Н. Коммерческо-посредническая деятельность [Електронний ресурс] / Хорошилов А. Н. – Режим доступу : <http://donklass.com/2010-03-15-15-40-59/42-2009-06-15-16-07-10/54-2009-10-01-14-44-51.html>.
52. Швець В. Г. Облікова політика підприємства [Електронний ресурс] / В. Г. Швець – Режим доступу : <http://books.efaculty.kiev.ua>.

Зміст

Вступ	3
1. Кваліфікаційні вимоги до студентів у галузі організації обліку діяльності суб'єктів різних форм власності	5
2. Тематичний план навчальної дисципліни	7
3. Зміст навчальної дисципліни за модулями та темами	8
4. Плани лекцій	12
5. Плани практичних та семінарських занять	14
6. Самостійна робота студентів	17
7. Індивідуальне навчально-дослідне завдання	21
8. Індивідуально-консультативна робота	23
9. Методики активізації процесу навчання	23
10. Контрольні питання для самодіагностики	28
11. Система поточного і підсумкового контролю знань	30
12. Рекомендована література	39

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Робоча програма навчальної дисципліни
"ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ ДІЯЛЬНОСТІ
СУБ'ЄКТІВ РІЗНИХ ФОРМ ВЛАСНОСТІ"

для студентів спеціальності 8.03050901 "Облік і аудит"
денної форми навчання

Укладачі: **Маляревський Юрій Дмитрович**
Часовнікова Юлія Сергіївна

Відповідальний за випуск **Пилипенко А. А.**

Редактор **Пушкар І. П.**

Коректор **Бриль В. О.**

План 2013 р. Поз. № 4.

Підп. до друку

Формат 60 × 90 1/16. Папір MultiCopy. Друк Riso.

Ум.-друк. арк. 2,75. Обл.-вид. арк. 3,44. Тираж

прим. Зам. №

Видавець і виготівник – видавництво ХНЕУ, 61166, м. Харків, пр. Леніна, 9а

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру суб'єктів видавничої справи
Дк № 481 від 13.06.2001 р.